

STICHTING MUSEUM VOOR DE BLOEMBOLLENSTREEK

MUSEUM DE ZWARTE TULP

JAARVERSLAG 2018

ALGEMEEN

Het jaar 2018 was voor Museum de Zwarte Tulp een jaar met verschillende gezichten. In de eerste helft van het jaar konden we nog profiteren van de Koster-tentoonstelling, die veel bezoekers trok. Helaas hebben we afscheid moeten nemen van onze directeur Sabine Huls. Zij is opgevolgd door Werner van de Belt. Twee bestuurders zijn eveneens gestopt. De prachtige tentoonstelling met fotokunst van Carla van de Puttelaar heeft helaas niet het gehoopte aantal bezoekers getrokken. Niettemin komen we voor het hele jaar op ruim 11 duizend bezoekers.

BESTUUR

Halverwege 2018 hebben penningmeester Rob Arnold en bestuurslid Marianne De Jong-Verdegaal laten weten niet langer deel uit te willen maken van het bestuur van het museum. Rob Arnold is in 2018 tijdelijk vervangen door de heer Steven Meijboom. Het bestuur is blij dat we per heden in de heer Piet Zippo een nieuwe penningmeester hebben kunnen vinden. Daarnaast zijn er nog twee vacatures. We streven ernaar deze door vrouwelijke bestuurders te laten opvullen.

Op 24 mei deelde onze directeur Sabine Huls mee dat zij een nieuwe baan had gevonden als directeur van het Stadsmuseum Zoetermeer. Wij gunnen Sabine deze stap van ganser harte, maar het stelde het bestuur wel voor een probleem. Sabine had mede door haar ziekte zoveel vrije dagen, dat ze met inachtneming van de opzegtermijn vrijwel direct weg kon. Gelukkig hebben we met haar overeen kunnen komen dat ze tot 1 augustus bleef, terwijl ze in Zoetermeer vast startte. Dit gaf ons de tijd om uit te zien naar een nieuwe directeur.

Uit drie kandidaten hebben we Werner van den Belt geselecteerd om Sabine op te volgen. Werner gaf toen hij solliciteerde les in beeldende vorming op middelbare scholen in Amsterdam en Den Haag. Hij heeft een ruime ervaring met het organiseren van tentoonstellingen voor diverse musea. Daarnaast heeft hij als docent affiniteit met educatie, een van de speerpunten van ons museum. Wij hopen met deze directeur een volgende periode in te gaan, met meer dynamiek en aansprekende exposities. Vanwege de plotselinge directiewisseling hebben we de geplande Bollenstreek Biënnale moeten opschorten. Vervangende tentoonstellingen werden gevonden in tekeningen van Armando en fotografie van Carla van de Puttelaar.

BEZOEKERS

Het museum mocht zich in 2018 verheugen in mooie bezoekcijfers. Voor een overzicht van het aantal bezoekers verwijzen wij u naar de bijlage van dit rapport.

WISSELTENTOONSTELLINGEN

Naast de historie van de bloembollenstreek en de bloembollenteelt en -handel is een aantal kunstcollecties opgenomen in de permanente tentoonstelling van het museum. De collecties zijn verwant aan de bollencultuur en zijn een verrijking voor het museum. Naast de permanente tentoonstelling richten we diverse keren per jaar een wisseltentoonstelling in.

ANTON L. KOSTER, SCHILDER VAN BOLLENVELDEN

In september 2017 ging de wisseltentoonstelling 'Naar de bollen - Anton L. Koster, schilder van bollenvelden' van start. Kunsthistorica Floor de Graaf was erin geslaagd om 29 schilderijen en 21 andere werken van Koster bij elkaar te brengen, grotendeels uit particulier bezit. Daarnaast heeft het museum werken in bruikleen gekregen van het Gemeentemuseum in Den Haag, Teylers Museum in Haarlem en het Rijksmuseum in Amsterdam. De tentoonstelling ging vergezeld van een prachtig boek over leven en werk van deze schilder.

Met de tentoonstelling en het boek werd de bijna vergeten schilder van bollenvelden in ere hersteld.

"SOMS KUN JE IN EEN KLEIN MUSEUM EEN GROTE ONTDEKING DOEN"

Dankzij actieve marketing, onder meer via reclamespotjes, trokken we veel kunstliefhebbers naar de tentoonstelling. Regionale huis-aan-huisbladen en het Leidsch Dagblad besteedden ook aandacht aan de tentoonstelling. Het bezoek kreeg een extra impuls door een zeer lovende recensie in NRC Handelsblad, dat de expositie waardeerde met vier sterren. "Soms kun je in een klein museum een grote ontdekking doen", opende het artikel. De tentoonstelling liep tot en met 29 april 2018. Tot op de laatste dag bleven de bezoekers komen voor deze bijzondere collectie.

BOTANISCH TEKENEN

Van 10 mei tot 2 september was in ons museum de tentoonstelling Botanical Art Worldwide te zien, georganiseerd in samenwerking met de Vereniging van Botanisch Kunstenaars Nederland (VBKN). In het kader van deze tentoonstelling werden

in het museum diverse workshops gegeven. Deelnemers konden de verschillende technieken van schilderen en tekenen van planten en bloemen leren.

ARMANDO

Armando (1929-2018) is een van de belangrijkste Nederlandse kunstenaars van de tweede helft van de twintigste eeuw. 1 juli 2018 overleed hij. In herinnering aan zijn imposante oeuvre toonde Museum de Zwarte Tulp het kunstenaarsboek *OverMacht* (1994) met daarin twee prachtige litho's van zwarte bloemen en een gedicht van Lucebert. Armando had een haat-liefde-verhouding met bloemen. Hij genoot van de kleuren en geuren, maar het stoorde hem ook dat de bloemen zich tijdens de Tweede Wereldoorlog niets hadden aangetrokken van het oorlogsgeweld waarvan ze getuigen waren geweest. De bloemen passen daarmee heel mooi in een van Armando's hoofdthema's: het schuldige landschap.

Naast 'OverMacht' toonde het museum het kunstproject *De stilte/Die Stille* (2011) met daarin een aantal litho's en gedichten van Armando en *Das Tier* (1991). De presentatie kwam tot stand met dank aan de collectie Kamerik en master-printer Rento Brattinga (Steendrukkerij Amsterdam - The Print Room)

VASTE TENTOONSTELLINGEN

COMPARITIE

De Comparitie in het museum is een stijlkamer met de directiekamers van de afgebroken Kalkzandsteenfabriek Van Herwaarden in Hillegom. In 2018 is de Comparities met respect voor de geschiedenis geschikt gemaakt voor kleine, kortdurende exposities. Zo was er in januari-februari 2019 een tentoonstelling met werk van Hendrik Valk. De bedoeling is dat regionale kunstenaars hier kunnen exposeren. De grenen kamer (ingenieurskamer) van de Comparitie is ingericht als prentenkabinet voor de Collectie Nieuwenhuis. In 2018 is de getoonde collectie prenten regelmatig gewisseld en aangepast aan het thema van de wisseltentoonstellingen.

COLLECTIE WYLER

In de oude bibliotheekkast in de Comparitie staat de collectie bollenglazen, waaronder de Collectie Wyler. De collectie bollenglazen is samengesteld op kleur, land van herkomst en stijl.

COLLECTIE DE WITTE ZWAAN

De Collectie De Witte Zwaan staat in de parterre rond de Comparitie. In 2018 zijn in deze collectie een aantal aanvullingen en wisselingen van objecten geweest.

HISTORIE VAN DE BOLLENSTREEK

Op de eerste verdieping van het museum kunnen bezoekers leren over de historie van de Bollenstreek en de bloembollenteelt en -handel. De informatie wordt toegankelijk gemaakt aan de hand van twee tijdlijnen. Eén tijdlijn gaat over de ontwikkeling van de streek en de bloembollenteelt in de afgelopen 500 jaar. Een tweede tijdlijn toont de jaarcyclus van de bloembollenteelt. Bezoekers kunnen extra informatie krijgen via een audiotour.

BLOEMENSCHILDER MANCEAU

Veertig paneeltjes van bollenschilder Lucien Manceau hebben een vast plekje gekregen in Museum de Zwarte Tulp. De schilder maakte die paneeltjes op verzoek van bloembollenbedrijven. Die stuurden hun reizigers ermee op pad. Klanten konden zo zien welke bloem er zou komen uit de bollen die ze kochten. De verzameling is aangekocht uit het fonds dat Joop Zwetsloot en Jan-Willem Plug kregen als cadeau bij hun afscheid van de Hobaho. Lucien Louis Manceau werd in 1904 aangesteld als decorschilder bij de Franse Opera in Den Haag, in de Koninklijke Schouwburg. Hij vestigde zich in Warmond, waar hij tot zijn dood in 1937 woonde. Toen de Franse Opera wegtrok uit Den Haag, bleef hij in Warmond en verdiende de kost onder meer met het schilderen van de bloempaneeltjes. De paneeltjes hangen aan een speciaal hiervoor ontworpen frame. Het museum is hiermee weer een stukje bollenhistorie rijker.

COLLECTIEBEHEER

In 2018 heeft de commissie Collectiebeheer het inventariseren, organiseren en opschonen van de bibliotheek afgerond. Er is een start gemaakt om de complete collectie prenten van het museum in kaart te brengen en deze zo nodig te conserveren en op een museale manier op te slaan. Kwetsbare objecten zijn verhuisd naar een depot met goede klimatologische condities. Er is een start gemaakt om alle objecten in dit depot goed te documenteren in het registratiesysteem Adlib.

EDUCATIE

Museum de Zwarte Tulp ziet het als zijn missie om inwoners van de streek en mensen van daarbuiten te informeren over de bollenteelt en de geschiedenis van de bollenteelt. We bieden diverse lesprogramma's aan voor leerlingen van het basis- onderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs. De lessen zijn tot stand gekomen in samenwerking met de consulenten van de Cultuureducatiegroep.

LESSEN VOOR BASISCHOLEN

Leerkrachten van groep zeven en acht van de basisschool kunnen hun klas inschrijven voor de lesprogramma's 'Kunst uit je Bol' en 'Van Bol naar Bloem' via de website Cultuureducatiegroep (<http://cultuureducatiegroep.nl/cultuurlijn/lokaal-erfgoed-lisse/>). Het programma leert kinderen over de unieke geschiedenis en economie van de eigen streek. Ze zien hoe je bloembollen en bloemen kunt kweken en ontdekken dat bloemen vroeger en nu een inspiratiebron zijn voor kunstenaars.

In 2018 zijn we gestart met de ontwikkeling van een derde lesprogramma: 'De tulp van toen naar nu'. Dit programma is in eerste instantie speciaal ontwikkeld voor leerlingen uit groep vijf van basisscholen in Hillegom. Zij gingen vroeger naar het Fordmuseum, maar dat is enkele jaren geleden gesloten. In 2018 is dit programma gestart. Ook heeft zich al een school uit Voorhout aangemeld.

ONDERWIJSCOMMISSIE

Het werktheater in het museum is bij uitstek geschikt voor het werk van de onderwijscommissie. Hier werden in 2016 allerlei projecten uitgevoerd. De commissie mocht zich verheugen in een uitbreiding van haar leden met een aantal deskundigen. Met het Fiorettie College Lisse worden diverse projecten uitgevoerd en kunnen leerkrachten van groep zeven en acht hun klassen inschrijven voor de lesprogramma's 'Kunst uit je Bol' en 'Bollen en Bloemen' via de website Cultuureducatiegroep. (<http://cultuureducatiegroep.nl/cultuurlijn/lokaal-erfgoedlisse/>). De lessen zijn tot stand gekomen in samenwerking met de consulenten van de Cultuureducatiegroep.

BEZOEKERS

Het museum mocht zich in 2018 verheugen in mooie bezoekerscijfers. Zie onderstaand overzicht.

2018	Volwassenen	tot / met 18 jaar	tot / met 4 jaar	MuseumK Volwass	MuseumK Junior	MuseumK Icom	Scholen		Workshop	Lezingen	Speur- tocht	Gilde- leden	Vrienden	Holland Pass	Gratis en Opening	Overig	Totaal bezoekers	Aantal rondleid.
							leerlingen	begeleider										
januari	246	19	2	1054	6	4	3			2	7	13		24		1378	12	
februari	227	17	2	971	7	5				5	1	14	1	11		1256	6	
maart	308	41	1	1059	12	8	17			5	1	9		9	59	1524	17	
april	786	30	3	1748	10	10	24			3	3	23	2	12		2651	19	
mei	219	79	2	582	15	9	17			1	18	9		8		958	6	
juni	166	9		436	3		51		12	56		4		3	178	850	1	
juli	113	19	4	303	8	5	3		16	5	1		2	4	60	521		
augustus	240	16	3	654	20	6	9		24		2	1	6	3	2	960	8	
september	108	20		284	8	3	6			3		4		2	2	437	7	
oktober	108	11		397	5	7	4				4	4		38	20	598	2	
november	62	1		350	8	9					1	19	1	6		457	2	
december	70	6	3	313	6	2				3		5		4		409	2	
Totaal	2653	268	20	8151	108	68	134	0	52	61	25	36	112	4	124	321	11999	82

VRIJWILLIGERS

Museum de Zwarte Tulp steunt in grote mate op vrijwilligers. Onze directeur-conservator heeft een betaalde functie, maar verder werken alle mensen in het museum onbezoldigd. Omdat ze het leuk vinden om iets te doen in een museum, omdat ze zelf kind van de Bollenstreek zijn, of omdat ze in hun vrije tijd iets nuttigs willen doen voor de gemeenschap.

PRETTIGE WERKSFEER

De vrijwilligers zijn een grote steun voor het museum; zonder hen zou het museum niet kunnen bestaan. De uitdaging is steeds om voldoende vrijwilligers aan het museum te binden. En om te zorgen voor collegialiteit en een prettige werksfeer, zodat vrijwilligers lang bij ons blijven.

EEN CLUB OM TROTS OP TE ZIJN

In 2018 hebben we een extra inspanning gedaan om nieuwe vrijwilligers te werven, onder meer met een vrijwilligersmarkt. Het resultaat was dat we op 31 december een team van 76 vrijwilligers hadden. Van baliemedewerkers tot rondleiders, van technische dienst tot collectiebeheer en van educatie tot tuinonderhoud. Een club om trots op te zijn.

GILDE

Net als de vrijwilligers is ook het Gilde van de Zwarte Tulp van levensbelang voor Museum de Zwarte Tulp.

De circa 180 leden betalen lidmaatschapsgeld en dragen zo in belangrijke mate bij aan de exploitatie van het museum. Daarnaast toont het Gilde aan dat er een breed maatschappelijk draagvlak is voor het museum.

Voor de Gildeleden wordt drie à vier maal per jaar een bijzondere bijeenkomst georganiseerd in onze stijlkamers. Daarnaast hebben Gildeleden een aantal andere privileges. Zij kunnen bijvoorbeeld onbeperkt gebruik maken van een vip-ontvangst met maximaal acht gasten. Ontvangst met koffie, thee en gratis rondleiding zijn hierbij inbegrepen. Het Gildebestuur organiseerde in 2018 vier Gilde-avonden met interessante sprekers en mogelijkheden om elkaar te ontmoeten en te netwerken.

Lisse,

De heer J. Leijen, secretaris

3 BATEN EN LASTEN

3.1 Vergelijkend overzicht

Het resultaat over 2018 bedraagt € 37.830 tegenover € 29.964 over 2017. De resultaten over beide jaren kunnen als volgt worden samengevat:

	2018		2017		Vershil
	€	%	€	%	€
Baten					
Baten	285.362	100,0	257.848	100,0	27.514
Lasten					
Besteed aan de doelstellingen	72.232	25,3	82.823	32,1	-10.591
Kosten van beheer en administratie					
Kostprijs van de omzet	30.562	10,7	23.508	9,1	7.054
Personeelslasten	66.766	23,4	59.541	23,1	7.225
Afschrijvingen materiële vaste activa	3.936	1,4	3.936	1,5	0
Algemene/facilitaire zaken	38.422	13,5	37.913	14,7	509
Exploitatielasten	10.848	3,8	0	0	10.848
Kantoorlasten	15.583	5,5	15.618	6,1	-35
Bestuur	9.284	3,2	4.708	1,8	4.576
Som der lasten	175.401	61,5	145.224	56,3	30.177
Resultaat	37.729	13,2	29.801	11,6	7.928
Financiële baten en lasten	101	0,1	163	0	-62
Saldo	37.830	13,3	29.964	11,6	7.866

4 FINANCIËLE POSITIE

Uit de balans is de volgende financieringsstructuur af te leiden:

	2018		2017	
	€	€	€	€
Beschikbaar op lange termijn:				
Stichtingsvermogen		424.997		376.977
Waarvan vastgelegd op lange termijn:				
Materiële vaste activa		242.862		236.541
Werkkapitaal		<u>182.135</u>		<u>140.436</u>
Dit bedrag is als volgt aangewend:				
Vorraden	16.856		16.918	
Vorderingen	29.934		17.357	
Liquide middelen	<u>167.600</u>		<u>118.255</u>	
		214.390		152.530
Af: kortlopende schulden		32.255		12.094
Werkkapitaal		<u>182.135</u>		<u>140.436</u>

Tot het verstrekken van nadere toelichtingen zijn wij gaarne bereid.

Met vriendelijke groet,

van Velzen accountants & adviseurs

T.J.C. van Velzen AA